

Podučno berilo za mladost.

XIV.

Naravoslovje.

6. Magnet. *)

Neka ruda, ki je železu podobna, vleče na se železne kosčike, in jih derži. Ta ruda se imenuje po mestu Magneziji v Aziji. Moč, ki je v magnetu, se imenuje magnetična moč ali magnetičnost. Magnetični kamen pa ne kaže na vseh straneh enake moči, ampak posebno krog dveh pik, ki jih imenujemo magnetične pike ali pole. Magnet vleče železo k bližnji piki, ga derži z neko močjo, in mu tudi zbuja magnetično moč; zakaj tako železo, katero se tisiči magneta, vleče drugo železo na se. Vendar železo, ki je odtergano od magneta, zgubi magnetično moč. Drugače je z jeklom. Šivanka, ki se je deržala magneta, kaže v železnih opilkih, ki jih na se vleče, magnetično moč, akoravno je bila že odtergana od magneta. Učeni so po teh magnetičnih skušnjah naredili neko magnetično iglo, ktera človeku v marsikteri zadevi dobro služi. Ta igla je v škatljici, ktere dno ima v 360 stopenj razdeljen krog, in v sredi kroga je ravna podpora za to iglo. Skozi sredino v krogu gre ravna risa od 360. stopnje do 180. stopnje. Da veter ne moti igle, je pokrita s steklom. Tako napravljeno iglo postavi na ravnino, in obrni 360. stopnjo proti polnoči, in 180. pa proti poldnevu, — igla se bo pri nas tako zasukala, da se bo njeni polnočni konec od 360. stopnje kakih 13 stopenj proti večeru obrnil, tedaj na 347. stopnjo kazal. Ta ovink imenujemo magnetični odstop, ki je pri nas proti zahodu. S pomočjo take igle iščejo prave poti popotniki po morji in po puscavah, pa tudi rudarji pod zemljo. To je velika dobrota za ljudi, ki hodijo in se ukvarjajo po zemlji in pod zemljo.

Popravek.

V moj napev: „Morska zvezda“, ki je natisnjen v 17. l. let. „Tovarša“, se je vrnila nepovoljna napaka. Na koncu napeva, v tretjem taktu nazaj, kjer stoji v basu *e*, naj se postavi namesto tega *es*, ker dela sicer s prvim glasom v postopanju do drugega soglasa nedovoljene oktave.

To prosí, da se popravi

Heidrih.

*) Po Robidovi „Fiziki“.